

dr hab. Marian Szukalski
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Gdańska 32, 90-716 Łódź

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Jacka Gładkowskiego

Recenzent powołany decyzją Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Pismo z dnia 24.06.2024 podpisane przez Przewodniczącego Rady prof. Pawła Łukaszewskiego.

Przewód doktorski prowadzony na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2023 roku, poz. 742 z późn. zm.). Tekst Ustawy ogłoszony 30 sierpnia 2018 (Dz. U. 2018, poz. 1668, data wejścia w życie 1 październik 2018r.)

Jacek Gładkowski ukończył studia na Wydziale Reżyserii Dźwięku Akademii Muzycznej w Warszawie w roku 1998, jest reżyserem dźwięku w Polskim Radio, zajmuje się postprodukcją dźwięku, miksem i masteringiem. Współpracuje ze wszystkimi programami realizując wiele koncertów i wydarzeń udziałem polskich oraz zagranicznych wykonawców (Sting, Diana Krall, Randy Crawford, Matt Dusk, Pat Metheny, Katie Melua, Suzanne Vega, Ewa Bem, Trebunie Tutki, Grzegorz Turnau, Kwadrofonik, Urszula Dudziak, Andrzej Jagodziński, Jarosław Śmietana, Wojciech Karolak, Michał Urbaniak, Royal String Quartet, Atom Quartet, Włodek Pawlik, i wielu innych).

To niewątpliwie imponująca lista artystów.

Realizował dźwięk podczas festiwalu: *Lato z Radiem*, *Męskie Granie*, *Nowa Tradycja*, *Jazz Jamboree* oraz festiwalu Europejskiej Unii Nadawców. Wiele z tych realizacji zostało wydanych na płytach uzyskując nagrody.

Zakres artystycznej działalności Jacka Gładkowskiego to także współpraca z firmami *Eurocom* i *Master Film* w zakresie nagrań dubbingu, współpraca z firmą *Koalicja Dźwięku*, która zajmuje się produkcją dźwięku telewizyjnego oraz udział w realizacji wielu transmisji wielkich multimedialnych wydarzeń koncertowych, studyjnych i plenerowych.

Jacek Gładkowski podjął studia w Szkole Doktorskiej na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie, prowadzi także zajęcia na Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie na kierunku *Produkcja muzyczna i realizacja dźwięku*, gdzie jest asystentem.

Przedmiotem rozprawy doktorskiej przedstawionej przez mgr Jacka Gładkowskiego jest dzieło fonograficzne, stereofoniczny fonogram koncertu *Adam Bałdych Quartet – Górecki Transformed* oraz rozprawa teoretyczna pt. *Reżyseria dźwięku koncertu emitowanego w radiu „Górecki Transformed – Adam Bałdych Quartet” i jej efekt twórczy – autonomiczne dzieło fonograficzne. Zastosowanie pojęcia informacji do analizy zjawiska* przygotowana przez doktoranta pod kierunkiem prof. dr hab. Witolda Osińskiego. Koncert został zarejestrowany 20 listopada 2021 r. w Teatrze Palladium w Warszawie, zgrania materiału muzycznego dokonano w maju i czerwcu 2022 r.

Przedstawione dzieło artystyczne to autorska interpretacja inspirowana kwartetami smyczkowymi Henryka Mikołaja Góreckiego. W nagraniu wzięli udział: skrzypek Adam Bałdych, Michał Barański – kontrabas, Łukasz Ojdana - fortepian oraz Dawid Fortuna - perkusja.

Dwa z kwartetów będących źródłem inspiracji czyli Kwartet smyczkowy nr 1 op. 62 'Już się zmierzcha' oraz Kwartet smyczkowy nr 2 op. 64 'Quasi una Fantasia' są dedykowane przez kompozytora zespołowi *Kronos*, który był pierwszym wykonawcą w Minneapolis (21 stycznia 1989) i Cleveland (27 października 1991). Teraz do tej historii dołączają polscy wykonawcy i ich interpretacja w Warszawie w ramach festiwalu Eufonie. Adam Bałdych wraz z zespołem wiedziony wrażliwością, wyobraźnią i intuicją kreuje zróżnicowane brzmieniowo i dynamicznie improwizacje zmienne w charakterze, nastroju i dynamice. Te sonorystyczne poszukiwania wychodzące od pomysłu Góreckiego rozwijają się w obszary brzmień wykorzystujących możliwości faktury składu jazzowego, z rozbudowaną perkusją i fortepianem.

Poszczególne fragmenty koncertu charakteryzuje duża ekspresja i zróżnicowany wolumen brzmieniowy. Muzycy prezentują szeroki wachlarz artykulacyjny wzbogacony o urządzenia przekształcające dźwięk. Artykulacja pizzicato i arco w połączeniu z tymi możliwościami brzmi intrygująco a osiągnięte zróżnicowanie barwowe jest olbrzymie i zaskakujące. Doktorant dla opisanie tej sytuacji używa terminu „gęstości informacyjnej”, która wymaga zastosowania odpowiedniej „rozdzielczości fonograficznej”. Jacek Gładkowski kreuje interesujący, osobisty obraz dźwiękowy, wykorzystując twórczo dostępne narzędzia reżysera dźwięku, niejako towarzysząc wykonawcom i osiągając równowagę informacyjną miksu na ile tylko jest to możliwe. Buduje przekonującą całość fonogramu, który łączy w sobie wykonanie i wykreowaną przestrzeń dźwiękową.

W polu zainteresowania doktoranta w przedstawionej pracy teoretycznej jest nagranie muzyki rozrywkowej i jazzowej wykonywanej z wykorzystaniem techniki nagłośnieniowej w zamkniętej przestrzeni koncertowej. Jacek Gładkowski podejmuje próbę opisu całego procesu prowadzącego do powstania finalnego fonogramu w kontekście pojęć informatycznych, czyli zastosowania pojęcia informacji do analizy dzieła fonograficznego. Podejmuje w ten sposób mało zbadany obszar związków sztuki fonograficznej z teorią informacji, przytaczając w pracy wiele przykładów badań uwzględniających informację jako dopełnienie opisu rzeczywistości i przekonuje, że żaden opis procesu nie obejdzie się bez szeroko pojętej informacji. Głębokie przekonanie autora o celowości takiej perspektywy badawczej prowadzi go do podjęcia próby kategoryzowania fonografii przy pomocy pojęć teorii informacyjnych.

Doktorant głęboko wnika w istotę działań reżysera dźwięku prowadzących do uzyskania efektu końcowego w postaci obrazu fonograficznego odnosząc się także do opisu zjawiska fonografii Witolda Osińskiego opartego na fenomenologicznych analizach Romana Ingardena. Jacek Gładkowski proponuje zastosowanie do prostego opisu złożonej sytuacji, jakim jest koncert z użyciem aparatury nagłośnieniowej następujących terminów: źródło, kanał transmisji, pole informacyjne, odbiorca, odbiornik, przetwornik, procesor, pamięć. Opisując proces ostatecznego zgrania autor używa też pojęć: struktura informacyjna, informacja przestrzenna i ambientowa, schemat informacyjny, treści nadmiarowe. Niektóre z tych pojęć weszły już do codziennego języka reżysera dźwięku (np. informacja przestrzenna), inne w dobie wszechogarniającej cyfryzacji otaczającej nas rzeczywistości prawdopodobnie znajdują swoje miejsce w praktyce realizacyjnej.

Na stronie 33 swojej pracy autor pisze: „Dzieło fonograficzne należy więc postrzegać jako pewnego rodzaju iluzję, strukturę informacyjno-dźwiękową, która daje odbiorcy ułudę obcowania z koncertem. By udało się tę iluzję wytworzyć, fonografia musi niezwykle sprawnie poruszać się w polu informacyjnym wykonawcy, selektywnie kolekcjonować dane, przetwarzać je, a następnie spajać w jedną, spójną strukturę. Utworzona iluzja, struktura informacyjna nie powinna nigdy tracić postaci adekwatnej do wykonania dzieła muzycznego, ale nie może też ograniczać się do bezrefleksyjnej, obiektywnej, maszynowej wierności”.

Zaproponowane przez autora pracy nowe spojrzenie na fonografię, daje szansę na nową perspektywę jej postrzegania, Jacek Gładkowski posługując się opisem właściwym dla analizy informacji stawia tezę o niemożliwości uzyskania pełni informacji podczas realizacji nagrania i pisze dalej: „Skoro z założenia nie można uzyskać pełni informacji, to mistrzostwem w dziedzinie reżyserii dźwięku jest utworzenie z zebranych jej porcji wytworu, który sam w sobie stanowi dzieło artystyczne. (...) Wytworu, który na tyle wiarygodnie opisuje ten akt (wykonania), że słuchacz nie wyczuwa żadnych braków natury informacyjnej i ulega ułudzie obcowania z realnym wykonaniem”. Tak więc zastosowane przez Jacka Gładkowskiego narzędzia analizy mogą przyczynić się do pełniejszego opisu fonogramu, ale i tak fonogram nie jest w stanie opisać sytuacji koncertowej w sposób najbardziej dokładny. Dlaczego? Odpowiedź zawiera się znowu w obszarze wielkości informacji. Pojemność informacyjna sytuacji koncertowej i nagrania jest diametralnie różna.

Przy pomocy pojęć teorioinformacyjnych doktorant podejmuje też próbę kategoryzowania fonografii, a więc źródeł dźwięku (pierwotnych, wtórnych i pozornych), kanałów transmisji (akustycznych, elektroakustycznych i cyfrowych), odbiorcy (tu ciekawe określenie fonografii jako słuchacza uprzywilejowanego) oraz procesorów i elementów pozwalających na zachowanie informacji o wydarzeniu koncertowym.

To interesujące spojrzenie na sztukę fonografii, w którym doktorant wykazuje się bardzo dobrą znajomością zagadnień teorii informacji w kontekście fizyki, informatyki, czy wreszcie filozofii jest niewątpliwie nową, oryginalną próbą opisu twórczych działań reżysera dźwięku, szczególnie w przypadku łączenia klasycznej fonografii z wykorzystaniem dodatkowych urządzeń nagłaśniających w pomieszczeniu zamkniętym.

Jak dalece struktura działań fonograficznych jest w przypadku tego nagrania skomplikowana, odczytać można śledząc opis przygotowań i realizacji w rozdziałach szóstym i następnym. Ten fragment pracy ukazuje gruntowną znajomość warsztatu Jacka Gładkowskiego jako reżysera dźwięku: znajomość materii brzmieniowej składu instrumentalnego, użytych źródeł dźwięku, mikrofonów i urządzeń efektowych, wycucie akustyki Teatru Palladium oraz procesu złożenia wielu mikrodecyzji realizacyjnych w jedną informacyjną całość wysyłaną w transmisji bezpośredniej i rejestrowaną na wybranym nośniku.

Ta część pracy jest też interesującym opisem działań reżysera dźwięku, szczególnie w okresie postprodukcyjnym zawierającym analizę kolejności decyzji oraz przywołanie źródła motywacji i inspiracji dla poszczególnych decyzji.

Konkluzja

Przedstawione przez mgr Jacka Gładkowskiego nagranie koncertu *Adam Baldych Quartet – Górecki Transformed* stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej reżyserii dźwięku w zakresie nagrania koncertu jazzowego z wykorzystaniem elementów nagłośnienia w przestrzeni Teatru Palladium, w którym odbywał się koncert z udziałem publiczności.

Zatem stwierdzam, że przedstawione nagranie, praca teoretyczna i dorobek artystyczny Pana mgr Jacka Gładkowskiego spełniają wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. DZ. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.)*, i popieram wnioski o dopuszczenie doktoranta do dalszego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora przez Radę Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Wysoko oceniam przedstawione nagranie koncertu *Adam Baldych Quartet – Górecki Transformed* oraz pracę teoretyczną i stwierdzam, że są istotnym i ważnym osiągnięciem mgr Jacka Gładkowskiego jako reżysera dźwięku i stanowią znaczący wkład w rozwój reżyserii dźwięku. Uważam, że wszystko to stanowi dostateczną podstawę do przyznania mu stopnia doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

Łódź, 25 września 2024 r.